

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

-

Liikenne

Avovastaus

Kohdassa on mainittu MAL-sopimukset toimenpiteenä liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Rakli toteaa MAL – sopimusten olevan erinomainen työkalu kestävän kaupunkikehityksen tukemiseksi ja toteaa MAL-sopimusten merkityksen päästöjen vähentämisessä olevan paljon muuallakin kuin yksistään liikenteen päästöjen vähentämisessä. MAL-sopimuksilla tuetaan kaupunkien resurssitehokasta kehitystä ja vähennetään siten rakentamisesta aiheutuvia päästöjä. MAL – sopimukset tukevat myös kaupunkien energiaratkaisujen kehittymistä, kiertotaloutta ja rakennetun ympäristön käyttöön otetun maapinta-alan maltillista kasvua

Maatalous

Avovastaus

-

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

Kohdassa todetaan ”Asuinrakennusten päästöjä on pyritty vähentämään myös asuinrakennusten energia-avustuksilla, jota myönnettiin energiatehokkuutta merkittävästi määräystasoa parempaan tasoon parantaviin hankkeisiin. Viimeisin myönnetty määräraha oli 98,67 miljoonaa euroa vuonna 2023, joka on käytetty kokonaan.”

Rakli toteaa rakennuskannan kulutusjousto – ja energiaratkaisujen tukemisen olevan tehokas tapa rakennuskannan päästöjen vähentämiseksi. Vuonna 2023 käytössä ollut malli jätti kuitenkin vuokra-asuntokannasta merkittävän osan tuen hakemisen ulkopuolelle perusteetta. Edellytämme että

mikäli asuinrakennusten energiaratkaisuja jatkossa tuetaan, tuen tulee tasapuolisesti kohdistua koko asuntokantaan. Tehokkainta on sitoa kannustimia energiatehokkuussopimuksiin, koska sopimuksiin sitoutunut toimia sitoutuu pitkäjänteisesti päästöttömyyden edistämiseen.

Työkoneet

Avovastaus

-

Jätehuolto

Avovastaus

-

F-kaasut

Avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli kiittää, että keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma tunnistaa toimialojen tiekartat keskeisenä välineenä päästövähennystoimia haettaessa. Rakli oli mukana tekemässä tiekartan sekä vuonna 2020 että vuoden 2024 tiekartan päivityksessä. Raklin vähähiilisyyden tiekartta korostaa kuinka alueidenkäytön ja maankäytön kehittämisen keinoilla kaupungeissa resurssi- ja tilatehokkuuden sekä kiertotalouden toimia hyödyntäen voidaan saavuttaa nopeita ja merkittäviä päästövähennyksiä. Rakennettu ympäristö on yhteiskunnan monia toimia ja toimialoja yhdistävä alusta. Rakennettu ympäristön toiminnot ulottuvat niin päästökaupparektorin kuin taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin alueille. Nähdäksemme myös näitä ristiinkytkeittä tulisi paremmin huomioida myös ilmastosuunnitelmissa. Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Raklin tiekartassa esittämällä toimilla voidaan vähentää kustannustehokkaasti rakennetun maapinta-alan kasvua, rakentamisesta syntyviä kasvihuonepäästöjä, edistää merkittävässä määrin kiertotaloutta ja vähentää neitseellisten materiaalien hyödyntämistä sekä vähentää rakentamisen haittoja biodiversiteetille.

Meneillään olevista politiikkatoimista erityisesti alueidenkäyttölain uudistus hallitusohjelma tavoitteiden mukaisesti ja rakentamislain tilojen kiertotaloutta sekä rakennuksien käyttötarkoitusten muutosta edistävät kohdat tukevat Raklin tiekartan keinojen käyttöönottoa.

Esityksen kohdassa ”6.2.7 Teollisuus” on mainittu politiikkatoimina energiatehokkuustoimet ja sen yhteydessä kansalliset energiatehokkuussopimukset. Kohdassa todetaan ” Varmistetaan yrityksille ja julkisille toimijoille riittävät kannustimet sopimukseen liittymiselle, sekä energiansäästöön ja energiatehokkuuden edistämiseen”

Rakli pitää vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten kokonaisuutta onnistuneena järjestelmänä ja kiittää esityksen valmistelussa tehtyjä ratkaisuja siitä, että vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat jatkossakin aivan keskeisessä roolissa energiatehokkuusdirektiivin velvoitteiden täyttämiseksi. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota saman kohdan toteamukseen ”Tämän edellytyksenä on, että vakiintuneiden nykytoimien, esimerkiksi energiatehokkuussopimustoiminnan, toimeenpanemiseksi on osoitettu riittävät resurssit.” Rakli pitää tätä erittäin tärkeänä huomiona. Ilman riittävien resurssien varaamista energiatehokkuussopimusjärjestelmä ei toimi tarkoituksenmukaisella tavalla. Energiatehokkuussopimusten aiemmilla kausilla on kiinteistöalalla ollut energiatehokkuusjärjestelmän tukena hyvin toimineet energiatehokkuustuet kohdistettuna toimitilojen energiatehokkuussopimuksiin liittyneille tahoille. Pitkäkestoisesti energiatehokkuuden edistämiseen ja energiatehokkuusinvestointeihin sitoutunut taho on voinut saada sitoutumisestaan itselleen myös hyötyä. Erityisesti korjausrakentamiseen kohdistuneet energiatehokkuustuet ovat myös tukeneet tehokkaasti korjausrakentamisen markkinaa ja siten rakennusalan työllisyyttä. Energiatehokkuustukien poistuminen on erittäin merkittävä puute vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten järjestelmän toimivuutta ajatellen. Rakli edellyttää, että puute korjataan ja energiatehokkuussopimusjärjestelmän tukemiseen osoitetaan riittävät resurssit. Esityksen tavoitteiden kannalta oleellista on nimenomaan kannustaa eri tahoja sitoutumaan pitkäkestoisesti energiatehokkuuden edistämiseen. Tuet pitäisi myös laajentaa koskemaan energiatehokkuussopimukseen sitoutuneita vuokra-asuntoyhteisöjä.

Kohdassa 6.2.7 samoin kuin kohdassa 2.7.2 on myös mainittu ”energiatehokkuus ensin” -periaate. Suomalainen energiantuotanto on kovaa vauhtia muuttumassa päästöttömäksi sekä sähkön että viime vaiheessa myös kaukolämmön osalta. Suomalaisen energiasääntelyn ja energiankäytön päästöttömyyden näkökulmasta suurempaa merkitystä on jatkossa energiankäytön ajoittamisella kuin loppuenergiankäytön jatkuvalla säästämisellä. Tästä syystä EU:ssa ja esityksen taustalla olevassa direktiivissä vahvasti esillä oleva energiatehokkuus ensin – periaate ei ole direktiivin tarkoittamassa muodossa enää tarkoituksenmukainen suomalaisen energiasääntelyn kontekstissa ja olennaista olisikin saada kansallisella EU säädöskehitykseen vaikuttamisella muutettua energiatehokkuusdirektiivin perusteita siten, että päästöjen vähentäminen ohjaisi päätöksentekoa eikä loppuenergiankäytön vähentäminen. Energiatehokkuuden, sen useassa eri muodossa, tulee olla vain keino päästöjen vähentämisen takana. Erityisesti rakennusinvestointien osalta materiaalien käytön rooli päästöjen aiheuttajana on jo tällä hetkellä suuremmassa roolissa kuin rakennuksen elinkaaren energiankäytön aiheuttamat päästöt. Tutkimushankkeissa tehty hiilijalanjäljen arvioinnit osoittavat, että ns. rakennusten syväremontit voivat aiheuttaa materiaalien käytön kautta enemmän päästöjä kuin mitä elinkaaren aikana voidaan energiatehokkuuden kautta päästöjä säästää.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

Kohdassa ”Alueidenkäyttö ja yhdyskuntarakenne” on todettu ” Kaupungistumisen jatkuessa voimakkaana, merkittävimmät päästöjen vähentämistä koskevat ratkaisut liittyvät suurimpien kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän toimivuuteen ja näiden yhteensovittamiseen. Toimenpiteillä voidaan vaikuttaa yhdyskuntarakenteeseen,

kulikutapajakaumiin ja näin eri liikennemuotojen suoritteisiin. Vaikutukset näkyvät osana liikennesektorin päästökehitystä.”

Rakli on samaa mieltä ajatuksen kanssa, että merkittävät ratkaisut päästöjen vähentämisessä liittyvät kaupunkien kehittämiseen. Mielestämme kohtaan tulee kuitenkin täydentää paljon muitakin hyötyjä kestävien kaupunkien kehittämisestä kuin pelkät liikennejärjestelmää tukevat hyödyt. Resurssitehokas kaupunkirakenne verrattuna hajaantuneeseen yhteiskuntarakenteeseen vähentää rakentamiseen tarvittavia maa-aineksia ja toimii myös alustana kiertotalousratkaisuille mm. rakennuksien monikäyttöisyyden kautta. Resurssitehokkaalla kaupunkirakenteella voidaan myös vähentää mm. rakennetun ympäristön käyttöön otetun maapinta-alan kasvua.

Alueiden ilmastotyön ja kaupunkien kestävästä kehittämisestä edistämiseksi alueidenkäytön lainsäädännön uudistukset on tarpeen viedä loppuun hallitusohjelman mukaisesti ja kiertotalouden alla edelleen kehittää lainsäädäntöä tukemaan rakennusten tilojen tehokasta kiertotaloutta.

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

-

Julkiset hankinnat

Avovastaus

-

Muut poikkisektorit

Avovastaus

Kohdassa ”Cleantech-investointien vauhdittaminen” todetaan ” Suomesta puuttuu tällä hetkellä puhtaasti ilmastovaikutuksiin sijoittava yhtiö”. Pidämme edellä mainittua puutteena ajatellen puhtaiden ratkaisujen globaalia markkinapotentiaalia. Kiinteistö- ja rakennusala on yksi merkittävimmistä aloista, kun puhutaan potentiaalista vähentää maailmanlaajuisesti. Haluamme Raklissa tukea toimintaa jolla autetaan innovaatioita kiinteistö- ja rakennusosalle ja olemme luoneet tähän kansainvälisiä verkostoja esimerkiksi joka vuotisen kv-start up – tapahtuman kautta. Pidämme oleellisena että erityyppiset rahoitusinstrumentit innovaatiotoiminnan taustalla olisivat mahdollisia.

Kohdassa politiikkatoimet todetaan ”Kiertotalouslain valmistelussa selvitetään mahdollisuuksia muun ohella edistää kierrätystä ja vähentää kierrätyskelpoisen jätteen polttamista.” Toteamme että rakennetun ympäristön osalta kiertotalouden esteitä on muussakin lainsäädännössä kuin jätelainsäädännössä. Rakennetun ympäristön päästövähennysten osalta erityisesti rakennusmateriaalien päästöjen osalta näemme kiertotaloudessa paljon potentiaalia. Kiertotalousratkaisujen ja liiketoimintamallien kehittäminen tulisi olla julkisen ja yksityisen sektorin yhteinen intressi.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

Kohdassa ”sosiaaliset vaikutukset” ja suunnitelman kohdassa 2.2.3 on tuotu esiin sosiaalinen ilmastorahasto. Sitä koskevassa kohdassa todetaan ”Uuden fossiilisen polttoaineen jakelua koskevan päästökauppajärjestelmän neuvotteluiden yhteydessä sovittiin myös uudesta Sosiaalisesta ilmastorahastosta (Social Climate Fund, SCF, EU 2023/955), jonka tavoitteena on vähentää päästökaupan aiheuttamia kustannuksia haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille, mikroyrityksille ja liikenteen käyttäjille sekä edistää irtautumista fossiilisista polttoaineista.”

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli on esittänyt, että sosiaalisen ilmastorahaston tukea kohdennetaan sekä vapaarahoitteisiin että valtion tukemiin vuokratalokohteisiin, sillä ympäristöministeriön alkuvuodesta julkaiseman selvityksen mukaan pienituloisia asuntokuntia asuu suhteellisesti yhtä paljon sekä vapaarahoitteisissa että valtion tukemisessa vuokra-asunnoissa. Edellytyksenä tuen kohdentamiselle vuokratalokohteita omistaville yhteisöille tulee olla yhteisön sitoutuminen kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelmaan 2026 alkavalle energiatehokkuussopimuskaudelle. Näin voidaan varmistaa tukea saavien tahojen sitoutuminen pitkäaikaiseen energiansäästö- ja energiatehokkuustyöhön. Sopimustoimintaan liittyneet yhteisöt pystyvät tekemään asuntokannassaan tehokkaasti kohdennettuja toimenpiteitä, joilla saadaan aikaan vaikuttavia tuloksia. Esittämällämme tavalla sosiaalisesta ilmastorahastosta saatavia panoksia kohdennettaisiin tehokkaasti sekä päästökauppasektorin että taakanjakosektorin päästöjen vähentämiseen energiatehokkuustoiminnan kautta ja tuettaisiin Suomen energiatehokkuusdirektiivistä Suomelle kohdistuvia vaatimuksia.

Muita huomioita

Avovastaus

-

Somersalmi Mikko
Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry